

20221204 Speech Lienke Boot

‘Een dier is ook maar een mens’, is de titel van de expositie van Janine van Zeeland en Eppie Dam én de titel van het prachtige kunstboek dat daarbij is verschenen. Als bezoeker, kijker en lezer moet je daar best even op kauwen en misschien denk je bij jezelf: ‘Heb ik dat nu goed gelezen?’ We kennen de uitdrukking ‘ik ben ook maar een mens’ en gebruiken deze opmerking soms als een soort verontschuldiging voor onze fouten en tekortkomingen. Is daar hier dan ook sprake van? In deze korte inleiding neem ik u mee langs het werk van Janine en Eppie en zal u uitleggen dat dat toch wat anders ligt.

De schilderijen en gedichten van deze expositie gaan over dieren, dat moge duidelijk zijn. Dieren gezien door de ogen van Janine van Zeeland. Geen olifanten, siervogels en exoten, maar gewone dieren die u en ik hopelijk nog kunnen vinden op de velden in de Noordoostpolder, op de weilanden in Gaasterland of de graslanden van Kollumerpomp, waar Janine woont en werkt, op dezelfde plek waar ooit de vader van Eppie een melkveebedrijf had.

Janine observeert, bespiedt en fotografeert zwanen, kraaien, hazen, schapen en lammetjes, zilverreigers en meerkoeten. Vrijwel dagelijks neemt ze het landschap rond haar atelier in zich op, en trekt er dan op uit met camera en verrekijker. Uren kan ze kijken naar de bewegingen van de dieren in het veld. Maar ook de slak, de mug en de mol behoren tot haar onderwerpen. Ze omarmt ze met liefde en werkt ze, in een kleurig olieverfpalet, uit tot beeldverhalen. ‘De dieren moeten iets breekbaars en ook eigens hebben’, heeft Janine ooit in de Leeuwarder Courant gezegd. Zonder klik met het dier en zonder individualiteit ontstaat er niets.

De stijl van het werk van Janine is realistisch maar toch ook weer niet, want de roze kraai, het groene schaap, het gele veulen en de rode mug spatten met een vlag van expressionisme van het doek. Het kleurgebruik is verrassend en spannend waardoor het alledaagse dier je pakt en je veel meer vertelt dan de afbeelding alleen. Ook de lijsten laat Janine meedoen in dat beeldverhaal, geschilderd in bijpassende kleuren versterken ze de sfeer van het schilderij.

De dieren van Janine leven in hun eigen wereld, die tegelijk de wereld van Eppie Dam is. Ze vertellen hun verhaal, vaak in eenzaamheid of van elkaar vervreemd, maar er is ook humor en ontroering te voelen. Dat is juist wat Eppie raakt en waardoor hij na de eerste kennismaking met het werk van Janine in 2018, direct aan het dichten is geslagen. Hij sluit er met zijn gedichten naadloos en genadeloos bij aan.

Eppie verwoordde het zo in het Friesch Dagblad:

‘Er is altijd iets bij Janines werk dat wringt, tegenspreekt of vragen oproept. Je bent met haar dieren zomaar niet klaar, alsof het mensen zijn. En dat zijn ze natuurlijk: als

je ziet hoe ze samenvallen met hun wereld, waar ze nooit meer zonder kunnen, maar net zo hard uit verlost willen worden.'

En hoe kan het ook anders, schilder en dichter blijken zonder het van elkaar te weten hun literaire liefde te hebben gedeeld: de verzamelde dierenverhalen van Anton Koolhaas, die een schrijversleven lang naar beesten heeft gekeken om uiteindelijk meer van mensen te begrijpen.

Waar de beelden dingen niet mooier voorspiegelen dan ze zijn, volgen de woorden op de voet. Beide stemmen tot nadenken. De gedichten gaan niets uit de weg. We zien pasgeboren lammetjes liggend in de felle zon, een roze haas die vrijuit spreekt over zijn geaardheid en een kraai die vindt dat zijn beeld als bode moet worden bijgesteld. Een schaap staat scheef op de dijk bij Kollumerpomp en voelt zich te kijk gezet door de schilder. Een bijzondere plek is er voor de oude grijze mol die zich nog wel eens bovengronds wilde wagen. En zelfs aan het dier waar we allemaal zo'n hekel aan hebben, de mug, is een complete serie gewijd! Hij laat ons met zijn bloeddorst in de spiegel kijken.

Er wordt dus veel geboren en gestorven, gedroomd en gedacht, verwacht en betwijfeld, geleefd en geleden door de dieren, zoals wij ook hetzelfde doen in ons mensenleven. Dag aan dag leven de dieren en wij mensen in eenzelfde wereld, ontmoeten elkaar, maken soms zelfs oogcontact, maar zonder elkaar werkelijk te kennen.

Wie weet moet ik er maar aan wennen

die wereld tussen jou en mij

Dáár gaat deze tentoonstelling over, over de wereld tussen dieren onderling, mensen onderling, maar ook de wereld tussen mens en dier. We hebben zoveel gemeen met elkaar!

Ik lees u nu drie gedichten voor:

Verte

Voorjaar knaagt aan oude grijze mol

Mug voelt zich gezien